

УДК 81'243:378.091.31-059.2
DOI: 10.31652/2412-1142-2021-62-182-191

Федорова Олеся Василівна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, м. Хмельницький, Україна
ORCID ID: 0000-0003-2300-6387
Fedoroval2012@ukr.net

Бабічева Марина Геннадіївна

старший викладач кафедри іноземних мов
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, м. Хмельницький, Україна
ORCID ID: 0000-0002-7619-963X
rinababicho@ukr.net

Степенко Ольга Геннадіївна

старший викладач кафедри іноземних мов
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, м. Хмельницький, Україна
ORCID ID: 0000-0002-8709-3339
stepenko05@ukr.net

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ РИЗИКІВ ГРУПОВОЇ РОБОТИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. Стаття присвячена висвітленню специфіки організації групової та проектної роботи у навчанні іноземних мов. Автори наголошують на винятковій важливості групової форми роботи для розвитку гнучких умінь студентів (комунікації, колаборації, критичного мислення тощо), вивчення іноземних мов та загального академічного успіху. Особлива увага зосереджена на вивченні труднощів та ризиків застосування групових форм навчання та на описі способів та шляхів їх подолання та компенсації. До ризиків навчання в міні-групах для студентів відносять організаційні (пов'язані з витратами часу та зусиль, що потребує робота в команді і які не потрібні при індивідуальному виконанні того ж завдання), мотиваційні (стосуються зворотного, демотиваційного впливу студентської співпраці, що часто є обумовленим одним чи кількома такими явищами, як сачкування, соціальні лінощі та конфлікти) та інтелектуальні втрати (що базуються на негативних явищах колективної інтелектуальної діяльності, які традиційно проявляються саме у міні-групах таких, як: шаблонне мислення, ірраціональна відданість, ілюзія очевидності). Автори детально зупиняються на рекомендаціях щодо запобігання та подолання зазначених ризиків. Окремо окреслені позитивні та негативні сторони застосування групових завдань та проектів у навчанні іноземних мов для педагогів. До основних ризиків в даному плані відносять додаткові витрати часу для ретельного завчасного планування, моніторингу, корекції та контролю завдань чи проектів, групування студентів, делегування ролей, підбору та забезпечення їх засобами та матеріалами тощо); необхідність розвитку у студентів вмій та навичок кооперації і співпраці під час групової роботи; труднощі оцінки процесу та результату виконання завдання чи проекту та труднощі оцінки індивідуального та групового результату в рамках спільного завдання чи проекту у навчанні іноземних мов. Спосіб групування студентів багато в чому визначає ефективність виконання завдання чи реалізації проекту. Стаття висвітлює кілька підходів до поєднання студентів у групи, переваги та недоліки кожного з них.

Ключові слова: міні-група; групова робота; проектна робота; ризики групової роботи; організаційні втрати; мотиваційні ризики; інтелектуальні ризики.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Сучасне освітнє середовище безперервно перебуває в процесі трансформації під впливом інформаційних технологій, глобалізації освітнього дискурсу, новітніх суспільних запитів та ринку освітніх послуг. Такий важливий аспект організації освітнього середовища як форма навчальної діяльності студентів не є винятком. Відходять у минуле традиційні фронтальні та індивідуальні форми навчання як такі, що не спроможні

належним чином забезпечити розвиток гнучких умінь 21 століття (комунікації, колаборації, креативності та критичного мислення) та більш вузьких фахових та предметних компетенцій. Серед пріоритетних форм навчальної діяльності наразі – групова. Групова форма визнається оптимальною з огляду на максимальні можливості ефективної співпраці педагога та студентів та студентів-учасників групи. Навчання у міні-групі підвищує мотивацію студентів, розвиває пізнавальні інтереси, підвищує індивідуальну та колективну відповідальність, толерантність та емпатію. Особливо групова робота є позитивною у навчанні іноземних мов, що вимагає максимальної комунікаційної активності від студентів.

Хоча потенційні переваги групової роботи у навчанні іноземних мов є значними, просто розділити клас на групи та дати їм завдання для виконання не є гарантією того, що окреслений позитивний потенціал буде успішно реалізовано. На практиці ж групова робота чи групові проекти часто мають абсолютно протилежний ефект, якщо вони не є ретельно та належним чином спроектованими, керованими та оціненими в спосіб, що заохочує саме якісну командну роботу та повноцінну співпрацю між учасниками. Саме тому сучасний педагог повинен володіти ґрунтовною інформацією про усі можливі ризики та труднощі організації групової роботи студентів, особливо у навчанні іноземних мов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В різний час чимало вітчизняних та зарубіжних авторів торкалися проблеми організації групової форми навчання. Різні організаційні форми навчання загалом та групові зокрема є у фокусі наукового інтересу Ю.К. Бабанського, В.А. Оніщук, О.Я. Савченко, М.Д. Виноградова, М.І. Махмутова, В.К. Дяченко, Я.Л. Коломийської, Р.Л. Кричевського, Л.І. Уманського, О.Г. Ярошенко та інших [1. с. 14]. Значний внесок у розробку загальних принципів організації групової роботи дали дослідження В.К. Дяченка, В.В. Котової, Г.О. Цукермана, О.Г. Ярошенко та інших [2]. Дослідники зосереджуються не лише на загальнотеоретичних основах організації навчання у групах, а й вивчають дане питання диференційовано з огляду на вік студентів, навчальні дисципліни, де групова форма роботи застосовується тощо [3,4].

Особливо ретельно аналізують переваги та потенційні ризики групової та проектної роботи такі науковці, як: Козленко О.Г. Мосьпан Н.В., Каламаж В.О. та інші, однак стверджувати, що вітчизняна педагогіка наразі володіє вичерпними відповідями на окреслені питання – зарано, а тому актуальність вивчення ризиків застосування групових форм навчання іноземних мов і особливо ефективних шляхів їх подолання залишається гострою [1, 5, 6].

Мета статті полягає у збалансованому описі переваг та труднощів організації навчання іноземних мов у міні-групах як для студентів, так і для педагогів та у визначенні шляхів їх попередження та усунення.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Від групової чи командної роботи зазвичай очікують більшої продуктивності, креативності та вмотивованості ніж від індивідуального виконання завдань чи фронтальної роботи у класі. Переваги навчання іноземної мови у групах можна виділити для усіх учасників навчального процесу: для учнів та для вчителя також.

Перш за все для учнів, групова робота позитивна розвитком гнучких навичок, що є надзвичайно корисними в подальшому професійному розвитку. Вдалий досвід групової співпраці сприяє покращенню вивчення іноземних мов та загальному академічному успіхові. А групові проекти можуть посилити компетенції релевантні для різних форм співпраці в колективі:

- Розбивати складні комплексні завдання на частини чи етапи та делегувати останні різним учасникам великої команди;
- Планувати розподіл часу та ресурсів для виконання завдання чи проекту;
- Покращувати розуміння проблеми шляхом пояснень та дискусій між учасниками групи;

–Ділитись конструктивними відгуками щодо виконання завдань іншими та неупереджено аналізувати отримані відгуки на виконання власних завдань в межах спільного проекту.

–Адекватно критикувати та «ставити під сумнів» загально відомі факти, традиційні підходи, усталені норми задля пошуку нетрадиційних рішень, креативних підходів до вирішення завдань;

–Розвивати навички успішної комунікації у групі з урахуванням культурних та світоглядних відмінностей [7];

Групові проекти та міні-групова робота загалом допомагають студентам розвивати уміння, що є специфічними саме для кооперативних, спільних зусиль у досягненні спільної мети, що в свою чергу дає можливість студентам:

–Успішно вирішувати складніші завдання порівняно з тими, що вони могли б виконати самостійно;

–Делегувати ролі у групі;

–Ділитись думками та толерантно сприймати різноманітні точки зору та відмінності суджень учасників у групі;

–Кумулювати знання та вміння;

–Ставитись один до одного з повагою та розумінням;

–Отримувати соціальну підтримку та заохочення щодо подолання викликів, прийняття ризиків та особистісного розвитку;

–Розвивати нові підходи до розв'язання міжособистісних, академічних та професійних конфліктних ситуацій;

–Розвивати почуття «колективного (командного) духу» [7];

Переваги групової та проектної роботи для студентів – безсумнівні. Варто зупинитись і на перевагах організації навчання в групах і для учителя:

–Можливість поставити перед учнями завдання вищого рівня складності порівняно з індивідуальним виконанням;

–Групова робота учнів сама по собі може бути потужним фактором мотивації професійного розвитку для педагога, оскільки вона несе в собі елемент непередбачуваності, креативності та інноваційності в плані підходів, засобів та можливих результатів;

–Групова робота є форма організації навчального процесу, що дозволяє вчителю економити ресурси, час та матеріали, якщо їх недостатньо для кожного студента індивідуально;

–Групові завдання та проекти дозволяють зменшити час на перевірку порівняно з відповідним часом, необхідним для перевірки якості виконання індивідуальних завдань усіма учнями класу[7].

Але, якими б не були переваги групової роботи студентів для учителя, застосовувати їх слід лише з огляду на можливості втілення академічних та виховних цілей навчальних дисциплін, зокрема іноземних мов. Педагог також має бути свідомий того факту, що групова робота загалом, а групові проекти особливо, навпаки можуть додавати йому роботи та навантаження з огляду на необхідність ретельного попереднього та поточного планування, контролю та усесторонньої перевірки на завершальному етапі.

З іншого боку, не можна ігнорувати ризики, що ставить перед учителем, та особливо перед студентами групова робота. Адже нерідко трапляється так, що в результаті виконання завдання чи проекту в групі, студенти набувають менше знань та умінь, ніж це могло бути можливим при індивідуальному виконанні.

Щодо учнів, то ризики групової роботи для них зазвичай розподіляють на такі, що пов'язані з затратами на організацію роботи, втратами мотивації та ризиками інтелектуального плану [7]. Затрати на організацію групової роботи у навчанні іноземних мов пов'язані з витратами часу та зусиль, що потребує робота в команді і які не потрібні при індивідуальному виконанні того ж завдання.

Сюди можна віднести час, потрібний на узгодження графіку виконання частин чи етапів завдання учасниками, час на домовленості щодо зустрічей, самі зустрічі, поточне спілкування в групі, колективне обговорення під час прийняття рішень, узгодження каналів зв'язку між учасниками групи (обмін телефонами, електронними адресами, створення та адміністрування в груп в соціальних мережах, планування зустрічей онлайн тощо). Час потрібний на виконання кожного з цих завдань окремо, звісно, не значний, але в сумі може сягати годин, особливо, якщо організацією роботи групи займається лише один її учасник чи вчитель особисто.

Разом з тим, якщо організаційні витрати часу та зусиль у групі є надмірними, вона ризикує не дотриматись термінів на виконання поставленого завдання, зусилля різних членів групи можуть бути нескоординованими і відповідно – не ефективними для загального результату, мотивація учасників погіршується, а креативність та інноваційність втрачаються [7].

Вчителю варто пам'ятати, що організаційні витрати зростають прямо-пропорційно до розміру групи та взаємозалежності частин чи етапів проекту, завдання тощо: чим більше учасників, тим важче узгодити між собою їх навчальні та особисті графіки, розподілити пропорційно ролі та обов'язки, врахувати усі точки зору, інтегрувати усі частини виконаної роботи тощо. Надмірна залежність учасників один від одного та від результатів виконання окремих частин завдання іншими теж нарощує організаційні витрати групової роботи. Менші групи є більш гнучкими та затратними в плані організації співпраці учасників.

Відмінності (гендерні, вікові, соціальні, в плані володіння мовою та ін.) між учасниками групи також підвищують організаційні витрати в навчальній діяльності, особливо, якщо рідними мовами учасників є різні мови (в міжнародних проектах, літніх мовних школах, таборах тощо) [7].

Однак, враховуючи той факт, що одна з основних цілей та переваг групової роботи – розвиток толерантності, полікультурності та уміння працювати згуртовано попри різноманітні розбіжності, навмисно уникати завдань у міні-групах, якщо такі існують, все ж не варто.

Шляхи подолання організаційних витрат групової роботи у навчанні іноземних мов:

- Розділювати клас на групи невеликого розміру;
- Виділяти певний час на занятті для підготовчого етапу, необхідного групам для роботи над спільним проектом.
- Попросити кожного з учнів завчасно підготувати коротке резюме про себе відповідно до переліку знань та умінь, необхідних для виконання конкретного завдання чи проекту. Такі резюме можуть значно полегшити розподіл та делегування ролей у групі для вчителя чи самих учнів;
- При потребі призначити ролі з організаційним фокусом – керівник групи, координатор зустрічей, відповідальний за дотримання графіку та обмежень часу тощо).
- При потребі допомогти учням в організації зустрічей в позаурочний час, онлайн тощо;
- Вчасно познайомитись з планом групи щодо спільної роботи та графіком її виконання та відкоригувати їх при потребі, попередити учнів про часоємкі етапи;
- Здійснювати моніторинг роботи групи з метою запобігання конфліктним ситуаціям;
- На фінальному етапі виконання завдання чи проекту виділити час, достатній для інтеграції частин, виконаних різними учасниками та репетиції етапу презентації [7];

Втрати мотивації у груповій роботі у навчанні іноземних мов стосуються зворотного, демотиваційного впливу студентської співпраці, що часто є обумовленим одним чи кількома такими явищами:

Сачкування - трапляється тоді, коли один чи кілька учасників (як правило – менш здібних чи підготованих у вивченні іноземних мов) залишають більшу частину чи взагалі всю роботу над завданням чи проектом решті - більш старанним та відповідальним студентам. Така ситуація вкрай негативно впливає на довготермінову мотивацію до вивчення іноземних мов та навчання зокрема останніх [7].

Соціальна лінь - передбачає тенденцію окремих учасників групи (навіть таких, що мають високий потенціал та всі необхідні знання чи вміння, необхідні для виконання завдання чи проекту іноземними мовами) докладати значно менших зусиль, ніж вони можуть через відсутність почуття колективної відповідальності. Така проблема є типовою в багатьох ситуаціях і поза навчальним процесом. Наприклад, коли одні громадяни не беруть участі у виборах, маючи надію, всі інші в переважній більшості зробиють це і цього буде достатньо.

Конфлікти можуть досить суттєво знижувати моральний дух та настрій учасників групи і змушувати студентів навіть відмовлятися від виконання завдання чи проекту з іноземних мов в групі спільно. Конфлікти можуть бути явними чи прихованими, але обидва види є небезпечними для результативності групової роботи у навчанні іноземних мов. До однієї з найчастіших причин конфліктів у групі відносять сачкування окремих учасників, розходження у баченні шляхів виконання завдання чи проекту, нездатність делегувати та узгодити ролі в групі [7].

На вчителя покладена найважливіша роль у вирішенні конфліктних ситуацій (попередження, вчасного виявлення, залагодження), адже конфлікт, що триває довгий час може обростати іншими, вилитись у конфлікти в інших групах в межах класу, перерости у міжособистісний конфлікт учасників, який значно важче вирішити, ніж конфлікт щодо виконання академічного завдання.

Шляхи попередження та вирішення мотиваційних втрат групової роботи у навчанні іноземних мов:

–Завчасно обговорити з учнями можливі конфлікти та труднощі групової роботи, разом з тим пояснити переваги та потенційні здобутки останньої у навчанні іноземних мов;

–До початку виконання групового завдання чи проекту встановити чіткі правила та очікування від кожного з учасників під час роботи. Як варіант - можна укласти жартівливий «контракт» між учасниками, де прописати їх зобов'язання.

–Підвищити індивідуальну відповідальність за результат групового завдання чи проекту, призначивши частину етапів чи елементів завдання для індивідуального виконання.

–Розвивати в студентів навички уникати та вирішувати конфлікти шляхом ситуативних та рольових ігор з гіпотетичними конфліктними сценаріями.

–Здійснювати моніторинг, заохочувати та оцінювати особистий вклад кожного учасника шляхом періодичних засобів самооцінки, перехресної оцінки учасників, звітів лідера групи чи відповідального учасника тощо [7].

Інтелектуальні втрати групової роботи у навчанні іноземних стосуються тих аспектів групової співпраці, що знижують її творчість та продуктивність. До таких відносять:

Шаблонне мислення – тенденція багатьох груп приймати та керуватись в своїй роботі думкою більшості, що часто, але далеко не завжди, буває правильною, творчою чи інноваційною.

Ірраціональна відданість – тенденція групи занадто захоплюватись виконанням завдання чи проекту, фокусуючись на менш важливих їх аспектах, витрачаючи надмірно час та зусилля, що натомість могли б знадобитись для виконання інших навчальних завдань з іноземної мови;

Ілюзія очевидності – тенденція групи вважати, що факти, які їм добре відомі в результаті роботи на завданням чи проектом, є такими ж зрозумілими та простими для решти учнів класу, хоча це часто не так. Як наслідок, група приділяє цим фактам менше уваги, припускається поверховості в презентації результатів проекту чи завдання, втрачає таку необхідну рису як експланаторність.

Конформізм - тенденція групи фокусуватись та послуговуватись тими фактами, які добре відомі чи цікаві (а тому зручні) переважній більшості учасників за рахунок ігнорування чи недооцінки інформації маловідомої, унікальної і тому часто більш цінної для виконання поставленого завдання чи проекту [7].

До стратегій, здатних попередити, запобігти чи компенсувати інтелектуальні втрати і

підвищити творчість, інноваційність та продуктивність роботи в міні-групах у навчанні іноземних мов, відносять:

–Чергування «мозкового штурму» у групі з індивідуальним «мозковим штурмом». Такий підхід дозволить уникнути одноманітності, заохотить учасників групи до активного продукування ідей, стимулюватиме критичне мислення. Дасть змогу групі акумулювати якомога більше оригінальних ідей та нестандартних підходів до виконання завдання чи проекту.

–Заохочувати учасників групи до рефлексії, розвивати їх здатність аналізувати та оцінювати свій власний внесок у спільний груповий результат, наприклад під час етапу самооцінки.

–Під час виконання проекту чи завдання (орієнтовно посередині) виділяти спеціальний час, задля перегляду та попередньої оцінки застосованих способів, підходів та засобів, їх можливої корекції чи заміни.

–Призначати окремим учасникам особливі ролі, які стимулюватимуть групу інтелектуально та виводитимуть із так званої «зони комфорту» [7]. До таких ролей належать:

«Адвокат диявола» - роль, що полягає у тому, що учасник, який її виконує, навмисно гостро критикує усі кроки та пропозиції інших учасників, стимулюючи їх доводити ефективність та доцільність останніх. Таким чином група шляхом дискусії має можливість самостійно обрати найбільш оптимальні шляхи вирішення проблеми.

«Дурень» - роль, що полягає у тому, що учасник, який її виконує, навмисно вдає, що нічого не розуміє, наприклад: основних понять, причинно-наслідкових зв'язків, позитивних чи негативних ефектів від застосованих методів чи прийомів. Групі доводиться додатково пояснювати «Дурневі» мотиви вибору форм та методів виконання завдання чи проекту, ретельніше готуватись до презентації результатів, що зводить до мінімуму можливі помилки у трактуванні групою понять, якими вони оперують, попереджує поверхневність виконання.

Доцільність застосування методів, прийомів, форм чи підходів до організації навчання іноземних мов звісно перш за все визначається інтересами та потребами студентів, але це не означає, що педагог має ігнорувати складнощі чи ризики застосування групової роботи, що постають перед ним самим, адже такий підхід також може призвести до неефективності останньої, що є шкідливо для навчання іноземної мови та загального академічного успіху його студентів. Ситуація, коли педагогові (до прикладу початківцеві чи недосвідченому щодо застосування групових чи проектних форм навчання іноземних мов) постійно доводиться це робити призводить до перевтоми чи вигорання [7].

Ризики та складнощі застосування групової роботи для педагогів у навчанні іноземних мов:

Хоча групові завдання та проекти мають певні переваги для учителя в плані перевірки та оцінки роботи студентів, все ж вони мають ряд труднощів, які треба ретельно враховувати: додаткові витрати часу, робота над розвитком комунікаційних, коопераційних умінь студентів, оцінка процесу та результату виконання завдання чи проекту, оцінка індивідуального та групового результату в рамках спільного завдання чи проекту з іноземної мови.

Витрати додаткового часу на організацію групової роботи для вчителів: міні-групова робота та проекти з іноземної мови вимагають додаткового часу від учителя для ретельного завчасного планування завдань чи проектів (їх тематики, етапів, шляхів моніторингу, корекції та контролю, групування студентів, делегування ролей, підбору та забезпечення їх засобами та матеріалами тощо). В ситуаціях, коли робочий час педагога є обмеженим чи навантаження надмірне, такі додаткові витрати часу неодмінно призводять до недостачі його для інших аспектів викладацької роботи [7].

Розвиток вмінь та навичок кооперації і співпраці під час групової роботи у навчанні іноземних мов: ефективна взаємодія студентів у групі можлива лише на основі сильних вмінь та навичок комунікації, координації та подолання конфліктів, але не усі студенти в достатній

мірі володіють ними. Це вимагає від педагога попередньо чи паралельно проводити роботу в даному напрямку. Така робота, звісно, вимагає від самого вчителя додаткових знань, умінь та часу. Не усі вчителі з огляду на їх освіту, кваліфікацію, робочий час та навантаження мають достатньо можливостей ефективно робити це.

Труднощі оцінки процесу та результату виконання завдання чи проекту у навчанні іноземних мов: в переважній більшості випадків групові завдання та проекти є особливо корисними самим процесом їх виконанням, адже саме в процесі співпраці студенти вдосконалюють комунікаційні та колабораційні навички, розвивають толерантність, формують мовну, мовленнєву та соціокультурну іншомовну компетентність. Сам же результат – презентація, плакат, вистава, стінгазета, публікація тощо, безумовно теж є важливими, до того ж володіють більшою ефектністю та презентабельністю, а тому часто здаються студентам основною цінністю групового завдання чи проекту. Тому студенти можуть бути менш ретельними та старанними в процесі роботи (використовувати рідну мову замість іноземної, не дотримуватись норм та правил в іншомовному мовленні, сачкувати тощо) порівняно з заключними етапами. Але учитель має чітко розділяти та розуміти важливість кожного етапу проектної та групової роботи у навчанні іноземних мов, та адекватно їх оцінювати. При цьому слід ретельно та завчасно обґрунтовувати студентам критерії оцінювання як поточної іншомовної діяльності, так і заключного результату у формі презентації отриманих знань з іноземної мови.

Труднощі оцінки індивідуального та групового результату в рамках спільного завдання чи проекту у навчанні іноземних мов: оцінка групової роботи може приховувати додаткові ризики, оскільки не усі учасники однаково докладають зусиль для досягнення групового результату але оцінка їх внеску є ускладненою, або взагалі неможливою з ряду факторів. Чим самостійніше та автономніше працює група, тим менше учитель володіє інформацією про те, як адекватно оцінити кожного учасника. З огляду на це доцільним є призначення в групі учасника відповідального за оцінку ефективності роботи кожного, або щонайменше фіксації проміжних результатів їх роботи. Якщо ж учитель не може покластись на студентів у цьому або вони не мають такої можливості чи навичок, варто самостійно розробити систему поточного та підсумкового контролю та оцінки роботи студентів у групі [7].

Успішність групової та проектної роботи багато в чому залежить від особистого складу груп чи пар. Кожен педагог, який в своїй діяльності застосовує такі форми роботи зі студентами, стикається з проблемою оптимального поділу класу на пари, міні-групи чи групи більшої кількості. Шкода, але ідеального способу не існує. В сучасній педагогічній науці виділяють кілька підходів до групування студентів:

Поділ на міні-групи за побажаннями та вибором студентів. Перевагою такого підходу є перш за все позитивне ставлення студентів у міні-групі один до одного, що безумовно сприяє їх мотивації та успішному результату у навчанні іноземних мов. Однак до мінусів можна віднести ймовірність того, що студенти будуть відволікатись на особисте спілкування замість власне виконання завдання чи проекту з іноземної мови. До того ж часто потрібно більше часу, щоб студенти згрупувались самі, ніж на організацію, керовану учителем. Окрім цього є високий ризик того, що окремі учні в класі залишаться поза добровільно сформованими міні-групами і учитель опиниться перед необхідністю тактовно вирішувати таку ситуацію. В академічному аспекті такі міні-групи переважно є нерівноцінними щодо рівня сформованих знань та умінь учасників (як гнучких, так і предметних іншомовних), тому ефективність виконання завдання чи проекту такими групами є сумнівною [8].

Випадковий поділ студентів на міні-групи. Такий поділ часто проводять шляхом простої гри чи сліпого жеребкування, що є позитивним в аспекті рівності усіх студентів та відсутності будь-яких особистих мотивів при групуванні. Однак це зовсім не означає, що усі студенти буду однаково задоволені результатом і що академічний рівень учасників міні-груп буде рівнозначним та збалансованим.

Поділ студентів на міні-групи відповідно до подібного рівня підготовленості. В такому випадку краще підготовлені студенти потрапляють в групи зі студентами свого рівня, а гірше підготовлені студенти також групуються разом відповідно. До переваг такого підходу педагоги відносять те, що потенціал кожного студента може бути реалізований в повній мірі, кожен може працювати у відповідному оптимальному темпі. Ризики сачкування зводяться до мінімуму і ніхто не стикається з відчуттям, що мусить виконувати левову частку роботи за інших чи, що його особистий вклад є маловартісним.

При такому підході до поділу на міні-групи учителю варто додатково диференціювати складність чи обсяг завдання чи проекту відповідно до академічного рівня учасників або ж варіювати час на їх виконання. Доцільним також є додаткова фасилітація роботи груп зі слабше підготовленими студентами [8].

Поділ студентів на міні-групи відповідно до контрастного рівня підготовленості. В такому випадку краще підготовлені студенти потрапляють в групи зі слабшими студентами і групи є відносно однорідними в межах класу. При виваженому розподілі ролей та частин роботи над завданням чи проектом усі групи мають шанс однаково успішно та в однаковий час впоратись з ним. До того ж в таких групах сильніші студенти можуть ефективно допомагати слабшим.

Такі групи, хоч і мають ряд переваг в академічному та соціальному плані, все ж потребують особливого моніторингу та уваги, бо ймовірність сачкування та групових конфліктів значно зростає. Вчителю варто особливо ретельно мотивувати студентів-учасників, щоб вони могли толерантно надавати один одному допомогу і адекватно сприймати її один від одного с [8].

Як уже було зазначено вище, ідеального способу групування не існує і найбільш оптимальний для кожного класу та навіть окремого завдання чи проекту потрібно добирати щоразу з огляду на їх тривалість, складність, затребувані гнучкі та предметні навички, кількість студентів в класі та їх рівень тощо.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отож, одна з найбільш ефективних форм організації навчальної діяльності студентів у вивченні іноземних мов – міні-групова несе в собі потужний позитивний потенціал для особистісного, соціального та академічного розвитку студента, але разом з тим містить цілий спектр ризиків та труднощів. Попередження та запобігання останнім є цілком можливим за умови обізнаності, методичної підготовки вчителя щодо відповідних шляхів та способів. Організаційні, мотиваційні та інтелектуальні ризики та втрати групової роботи у навчанні іноземних мов безпосередньо пов'язані з кількісним та якісним складом учасників, тому педагог повинен володіти різноманітними підходами до групування студентів, знаннями та вміннями про оптимальні шляхи та способи об'єднання студентів у міні-групи.

До перспектив подальшого дослідження особливостей організації міні-групової роботи у вивченні іноземних мов ми відносимо вивчення ефективних способів поділу класу на міні-групи за різними критеріями, виявлення академічних та розвивальних переваг різних форм презентації групових проектів та завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Козленко О.Г. Коефіцієнт особистої участі як вимірник результатів групової навчальної діяльності учнів. Біологія і хімія в школі. 2001. № 6. С.14-15.
- [2] Карплюк С.О. Групова форма організації навчальної діяльності студентів природничо-математичних дисциплін. Актуальні проблеми математики та методики її викладання. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. С. 29-34.
- [3] Колеснік К. Особливості впровадження в освітній процес фронтальних, групових індивідуальних форм організації молодших школярів. Студентський науковий вісник. Серія: педагогіка, психологія та фахові методики: зб. тез та статей. 2016. Випуск №7. С. 30-33.
- [4] Корчагіна О. В. Нові форми навчання в процесі викладання дисциплін спеціальності "реклама та зв'язки з громадськістю". Науковий вісник Донбасу. 2014. № 4. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2014_4_7.

- [5] Мосьпан Н. В. Технологія групової діяльності. Педагогічні науки 2011. Випуск 95. С. 166-172.
- [6] Каламаж В. О. Психолого-педагогічні умови реалізації групової проектної діяльності під час вивчення іноземної мови. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія». 2017. Випуск 4. С. 104-113.
- [7] Eberly Center Teaching Excellence and Educational Innovation. – URL: <http://www.cmu.edu/teaching/design/teach/design/instructionalstrategies/groupprojects/index.html> (дата звернення: 20.06.2021).
- [8] Ways to Pair Up Students - Insights to English. – URL: <https://www.insightstoenglish.com/teaching-tips/ways-to-pair-students/> (дата звернення: 21.06.2021).

THE WAYS TO OVERCOME GROUP WORK CHALLENGES IN LEARNING ENGLISH

Fedorova Olesia Vasylivna

candidate of philological sciences, associate professor,
associate professor of Foreign Languages department, Khmelnytsky
Humanitarian-pedagogical academy, Khmelnytsky, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-2300-6387
Fedoroval2012@ukr.net

Babicheva Maryna Hennadiivna

Senior teacher of Foreign Languages department,
Khmelnytsky Humanitarian-pedagogical academy, Khmelnytsky, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-7619-963X
rinababicho@ukr.net

Stepenko Olha Hennadiivna

Senior teacher of Foreign Languages department,
Khmelnytsky Humanitarian-pedagogical academy, Khmelnytsky, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-8709-3339
stepenko05@ukr.net

Abstract. The article highlights the specifics of the organization of group and project work in teaching foreign languages. The authors emphasize the exceptional importance of group work for the development of students' soft skills (communication, collaboration, critical thinking, creativity etc.), learning foreign languages and overall academic success. Particular attention is paid to the study of difficulties and risks in the use of group forms of learning and to the description of ways and means of preventing and overcoming them.

The risks of learning in mini-groups for students include organizational (related to the time and efforts required in team work and not required for individual performance of the same task), motivational (related to the reverse, demotivating impact of student cooperation, which is often caused by one or more phenomena such as free riding, social loafing and conflicts) and intellectual costs (based on the negative phenomena of collective intellectual activity, which are traditionally manifested in mini-groups such as: group thinking, escalation of commitment, transparency illusion). Special focus is placed on both positive and negative aspects of group tasks and projects in teaching foreign languages. The main risks in this aspect include additional time for careful advance planning, monitoring, correction and control of tasks or projects, grouping students, delegating roles, selecting and providing them with tools and materials, etc.); the need to develop students' skills of cooperation and collaboration during group work; difficulties in assessing the process and outcomes of a task or project and difficulties in assessing individual and group results in a mini-group task or project in foreign language teaching. The way the students are grouped largely determines the effectiveness of the task or project implementation. The article highlights several approaches to combining students into groups, the advantages and disadvantages of each of them correspondently.

Keywords: mini-group; group work; project work; risks of group work; organizational costs; motivational costs; intellectual costs.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Kozlenko O.H. Coefficient of personal participation as a measure of the of group learning activities results of students. *Biolohiia i khimiia v shkoli*. 2001. № 6. pp.14-15. (in Ukrainian)
- [2] Karpluk S.O. Group form of educational activity organization of natural and mathematical disciplines' students. *Aktualni problemy matematyky ta metodyky yii vykladannia*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2007. pp. 29-34. (in Ukrainian)

-
- [3] Kolesnik K. Peculiarities of frontal, group and individual forms of organization of junior schoolchildren. Studentskyi naukovyi visnyk. Serii: pedahohika, psykholohiia ta fakhovi metodyky: zb. tez ta statei. 2016. №7. pp. 30-33. (in Ukrainian)
- [4] Korchahina O. V. New forms of education in the process of teaching disciplines of the specialty "advertising and public relations". Naukovyi visnyk Donbasu. 2014. № 4. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2014_4_7 (Accessed on: 20.06.2021). (in Ukrainian)
- [5] Mospan N. V. Technology of group activities. Pedahohichni nauky. 2011. № 95. pp. 166-172. (in Ukrainian)
- [6] Kalamazh V. O. Psychological and pedagogical conditions for the group project activities in a foreign language learning. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Serii «Psykholohiia». 2017. № 4. pp. 104-113. (in Ukrainian)
- [7] Eberly Center Teaching Excellence and Educational Innovation. – URL: <http://www.cmu.edu/teaching/designteach/design/instructionalstrategies/groupprojects/index.html> (Accessed on: 20.06.2021). (in English)
- [8] Ways to Pair Up Students - Insights to English. – URL: <https://www.insightstoenglish.com/teaching-tips/ways-to-pair-students/> (Accessed on: 21.06.2021). (in English)